

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет суспільно-гуманітарних наук

Кафедра філософії та релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

«   »   2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ НАУКИ

для студентів

спеціальності 033 «Філософія»

освітнього рівня другого (магістерського)

освітньої програми 033.00.01 «Філософія»

Київ – 2022

Розробники:

Колінько Марина Вадимівна, доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії та релігієзнавства

Викладачі:

Колінько Марина Вадимівна, доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії та релігієзнавства

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства Факультету суспільно-гуманітарних наук

Протокол від 13 вересня 2022 року № 2

Завідувач кафедри д. філос. н., проф. Іван ОСТАЩУК

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми

13.09.20 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

 Олександр ГОРБАНЬ

Робочу програму перевірено

18.09.2022 р.

Заступник декана Віталій ЗАВАДСЬКИЙ

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	Нормативна	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Курс	1	
Семестр	1	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	32	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	-	
Самостійна робота	80	
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу «Філософський аналіз феномену науки» є ознайомлення студентів із системою понять і знань в теорії науки, основними проблемами сучасного наукового знання, засвоєння принципів побудови наукових теорій.

Згідно матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами освітньої програми передбачено зв'язок між навчальною дисципліною «Філософський аналіз феномену науки» та наступними компетентностями:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері філософії та гуманітаристики.
ЗК-01	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК-02	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
ЗК-04	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
ЗКу-08	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗКу-09	Здатність працювати самостійно та в команді
СК-01	Здатність використовувати історико-філософську спадщину в осмисленні та розв'язанні дослідницьких проблем.
СК-02	Усвідомлення зв'язків філософської спеціалізації з іншими інтелектуальними й гуманітарними практиками.
СК-03	Здатність формулювати та аргументувати актуальні філософські ідеї, доказово й обґрунтовано викладати результати дослідження.
СК-04	Здатність обирати і застосовувати найбільш ефективну методологічну стратегію дослідження.
СК-05	Здатність критично працювати з філософськими текстами, застосовувати різні методи аналізу та інтерпретації.

СК-09	Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень у різних формах наукової комунікації.
СКу-10	Здатність використовувати широкий спектр філософських концептів і методів для інтерпретації та аналізу соціальних процесів на локальному, національному, європейському та глобальному рівні.

3. Результати навчання за дисципліною

- РН-01 – Здійснювати інтелектуальний пошук, виявляти і критично осмислювати актуальні проблеми сучасної філософської думки, розробляти їх в рамках власного філософського дослідження.
- РН-04 – Пропонувати та обґрунтовувати нові підходи до розв'язання задач і проблем.
- РН-05 – Використовувати методологію та пізнавальні засоби, що властиві філософії та її застосуванням.
- РН-06 – Володіти державною та іноземними мовами на рівні, достатньому для вільного фахового спілкування та обговорення наукових проблем і результатів досліджень у сфері філософії.
- РН-08 – Розуміти зв'язки філософії з іншими напрямками філософського дискурсу та іншими інтелектуальними й гуманітарними практиками.
- РН-09 – Ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології в професійній діяльності.
- РН-10 – Брати участь у наукових дискусіях з філософії та міждисциплінарних проблем, обговореннях філософських питань з експертами з інших галузей знань.
- РН-11 – Аналізувати, оцінювати і прогнозувати соціальні, політичні, економічні та культурні процеси із застосуванням фахових знань та спеціалізованих навичок розв'язання складних задач філософії.
- РН-12 – Використовувати набуті знання в практиці європейської та євроатлантичної інтеграції України, зокрема проводити світоглядний аналіз та етико-ціннісну експертизу інтеграційних процесів.
- РН-16 – Планувати та виконувати наукові дослідження з філософії та дотичних питань, формулювати і перевіряти гіпотези, аргументувати висновки, презентувати результати досліджень в різних формах наукової комунікації.
- РН-17 – Креативно конструювати методологічний дизайн, розробляти програму та виконувати власні соціально-філософські дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію наукового аналізу.
- РН-18 – Мати навички самоменеджменту і командотворення (Team building), підвищення ефективності роботи наукових мікроколективів.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Премодерне обґрунтування філософії науки.							
Тема 1. Багатомірність науки та багатоаспектність її обґрунтування філософією.	14	2	2	-	-	-	10
Тема 2. Античний образ наукового знання.	14	2	2	-	-	-	10

Модульний контроль	2						
Разом за змістовим модулем 1	30	4	4				20
Змістовий модуль II. Філософський аналіз наукових парадигм XVII-XX ст.							
Тема 3. Класична парадигма науки. Наука як сутнісне явище Нового часу.	14	2	2				10
Тема 4. Наука в системі техногенної цивілізації.	14	2	2				10
Модульний контроль	2						
Разом за змістовим модулем 2	30	4	4				20
Змістовий модуль III. Аксиологічні аспекти феномену науки.							
Тема 5. Етичні виміри науки.	14	2	2				10
Тема 6. Актуальні проблеми наукового пошуку.	14	2	2				10
Модульний контроль	2						
Разом за змістовим модулем 3	30	4	4				20
Змістовий модуль IV. Специфіка соціальних наук.							
Тема 7. Глобальні наукові революції та зміна історичних типів наукової раціональності.	14	2	2				10
Тема 8. Філософські методології у соціальних науках.	14	2	2	-	-	-	10
Модульний контроль	2						
Разом за змістовим модулем 4	30	4	4	-	-	-	20
Усього годин	120	16	16	-	-	-	80

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ПРЕМОДЕРНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ.

Тема 1. Багатовимірність науки та багатоаспектність її обґрунтування філософією.

Наука як один з найдавніших і найважливіших виявів людської культури. Наука як цілісна система.

Розгляд науки філософією як різновиду людського пізнання світу. Специфіка наукового пізнання порівняно з буденним, ненауковим, міфологічним, естетичним тощо. Розгляд науки філософією як людської діяльності і відповідно осмислення її як специфічного виду практики – «практики наукового пізнання», перш за все, практики наукового експерименту. Розгляд науки філософією як соціального інституту, тобто взаємин дослідників у межах наукової спільноти; відносин науки й держави – ставлення держави до науки, престижу професії науковця. Культурний смисл науки: її світоглядні аспекти.

Функції науки в суспільстві, вплив науки на суспільний розвиток. Наука як основа для створення принципово нової техніки й технології.

Філософія науки: виникнення та предмет.

Тема 2. Античний образ наукового знання.

Сучасний стан науки як результат тривалої історії. Методологічне поділення історії розвитку науки на два періоди: переднаука та власне наука. Переднаука традиційних суспільств Давнього Сходу. Характерні ознаки наукового знання.

Наука античного періоду. Економічне й політичне життя античного полісу як передумови наукового мислення. Перші античні мислителі: Фалес, Анаксимандр, Піфагор. Вчення про природу. Теорія як споглядання. Математика - чинник наукового обґрунтування реальності.

Формальну логіку Арістотеля. «Органон» - інструмент раціонального наукового міркування. Аналіз і класифікація різноманітних видів знання. Поділення знання на філософію (метафізику), математику, науки про природу, теоретичні знання про людину, практичні знання (етика, політика, економія). Обґрунтування Арістотелем чотирьох етапів наукового пізнання. Абстрактно-пояснює природознавство стародавніх греків.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Філософський аналіз наукових парадигм XVII-XX ст.

Тема 3. Класична парадигма науки. Наука як сутнісне явище Нового часу.

Особливості науки Нового часу. Науковий метод - здобуток природознавства. Важлива роль експериментальному методу. Експеримент як нова форма практики, в межах якої можливо простежити, оцінити й передбачити зміни досліджуваних об'єктів. Поєднання експерименту та математики як підґрунтя для становлення теоретичного природознавства.

Сприйняття людини як активного начала, що протистоїть природі, як істоти мислячої та діючої. Природа розглядається як поле втілення людських сил.

Основні ідеї роботи М. Гайдеггера «Час картини світу».

Перша сутнісна риса науки Нового часу як дослідження: наука стає дослідженням завдяки проєкту та його забезпеченню через строгість наукового підходу. Друга сутнісна риса науки як дослідження: експериментальний метод. Спеціалізація - основа прогресу будь-якого дослідження. Наука як єдина система розподіляється на окремі галузі завдяки такій сутнісній рисі науки, як виробництво. Інституціалізація науки.

Поняття картини світу. «Світ стає картиною» - ознака новоєвропейської науки. Значення праці Коперніка «Про обертання небесних сфер» (1543). Коперникова революція в науці – потужний рух нових ідей. Обґрунтування науки Галілеєм.

Новий метод пізнання в філософії Ф. Бекона. Метафізичне обґрунтування наукового дослідження Декартом. Почате Галілео Галілеєм, продовжене Рене Декартом і завершене Ісааком Ньютоном створення науки Нового часу – створення нової форми пізнання природи. Математизоване природознавство, що спирається на експеримент.

Тема 4. Наука в системі техногенної цивілізації.

Традиціоналістський та техногенний типи цивілізаційного розвитку та їх базисні цінності. «Цивілізація» (civilis – у перекладі з лат. «громадянський», «державний») як певний рівень суспільного розвитку, історична доба розвитку культури. Поява держави – ознака цивілізації.

Теорії цивілізації Ж. – Ж. Руссо, І. Канта, М. Данилевського, О. Шпенглера, А. Тойнбі. Проблема техніки як феномена цивілізації.

Цінність наукової раціональності. Цивілізаційна місія науки. Альтернативна думка П. Фейєрабенд про негативний вплив науки як чинника цивілізації на культуру.

Сучасний етап розвитку суспільства як технологічна цивілізація, технократичне суспільство. Техногенна цивілізація як суспільство з високим рівнем розвитку науки, техніки, технології, в якому всі сфери життя зазнають технологізації. Порівняльний аналіз традиційного суспільства і техногенної цивілізації. Ціннісні особливості техногенної цивілізації: автономія індивіда, індивідуалізм, свобода, вільний вибір.

Межі та етапи техногенної цивілізації. Глобалізація та її сутнісні ознаки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. АКСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФЕНОМЕНУ НАУКИ.

Тема 5. Етичні виміри науки.

Етимологія поняття «етос». Етика – наука про принципи правильної поведінки, і нормативність їх у людському житті. Становлення й утвердження статусу етики у структурі філософії науки.

Зв'язок моральних проблем в науковому дослідженні із фундаментальними відкриттями в біології. Моральне і юридично-правове обґрунтування явища евтаназії у країнах Західної Європи.

Німецька комунікативна філософія про етичні принципи у науковому дослідженні. Персональна етика вченого як відповідальність за об'єктивність результату, за збереження, передачу, використання й розширення емпіричних і теоретичних наукових знань. Відображення культурних процесів у формуванні принципів персональної етики. Моральний вибір вченого.

Етичні проблеми в контексті постнекласичної науки. Україна у контексті технологічних досягнень XXI ст.

Тема 6. Актуальні проблеми наукового пошуку.

Традиції і новації в науці. Традиція як спосіб збереження й передачі соціокультурного досвіду між поколіннями. Новація – процес здійснення та проявлення нового. Інновація: процес впровадження нового у соціальне середовище. Новація та інновація як частини процесу конструювання соціальної реальності і як продукт. «Ановація». Концепція міри неофілії і неофобії. Специфічні види соціальних новацій. Ціннісне відношення до відкриття.

Свобода і обмеження наукового пошуку. Аксиологічні аспекти в сучасній екології та біоетиці. Зміст поняття «біоетика».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. СПЕЦИФІКА СОЦІАЛЬНИХ НАУК.

Тема 7. Глобальні наукові революції та зміна історичних типів наукової раціональності.

Історичні типи наукової раціональності. Система норм і стандартів наукового дослідження з її онтологічними й гносеологічними засадами як особливий історичний тип наукової раціональності. Обґрунтування онтологічної підсистеми у системі філософських засад науки на підвалинах відповідної картини світу. Визначення типового для конкретного історичного періоду розуміння світу як єдності багатоманітності речей, властивостей і відношень на підґрунті відповідного філософського трактування категорій матерії, руху, простору й часу. Наукова картина світу – це вища форма систематизації наукового знання. Принцип відповідності Бора. Створення наукової картини світу – це необхідний момент в усвідомленні результатів наукового пізнання.

Класичний, некласичний і постнекласичний тип наукової раціональності. Зміна засад розуміння реальності в сучасній науковій картині світу – від незмінності до глобального еволюціонізму. Постнекласична модель світу. Суттєві риси постнекласичної раціональності.

Сінергетика як нове світобачення і наукова методологія.

Тема 8. Філософські методології у соціальних науках.

Історія поняття «соціальне». Сінхронний і діахронний підходи у соціальних науках. Соціальна топологія як актуальна філософська стратегія постановки і розв'язання питань відмінностей між суб'єктами комунікації з різних соціокультурних груп, осмислення нових форм і конфігурацій суспільних взаємовідносин, міжкультурного спілкування, актуальних тенденцій міжкультурної комунікації, місця Іншого у соціальному просторі.

Філософський аналіз мовних форм знання.

Структуралізм і постструктуралізм як методології соціально-гуманітарного знання. Актуальні питання сучасної соціальної філософії.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
			Кільк. одиниць	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць	Макс. кількість балів
1	Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2	2	2
2	Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2	2	2	2	2
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	2	20	2	20	2	20	2	20
5	Індивідуальне завдання	30	-	-	-	-	-	-	-	-
6	Опрацювання фахових видань	10	-	-	-	-	-	-	-	-
7	Написання реферату	15	-	-	-	-	-	-	-	-
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
9	Виконання тестового контролю	10	-	-	-	-	-	-	-	-
10	Лабораторне заняття (допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Творча робота (в т.ч. есе)	20	-	-	-	-	-	-	-	-
	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МВ)		-	59	-	59	-	59	-	59
	Коефіцієнт		100/236=0,423							

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Самостійна робота – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно

сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Мета самостійної роботи студентів:

- розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів;
- формування умінь і навичок самостійної розумової праці;
- розвиток морально-вольових зусиль;
- формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань як необхідної умови професійного становлення.

Завдання самостійної роботи студентів:

- навчання студентів самостійно працювати з різними джерелами інформації;
- творче сприйняття і осмислення навчального матеріалу;
- формування навичок щоденної навчальної самостійної роботи.

Зміст самостійної роботи полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання.

Самостійна робота студентів повинна забезпечити:

- системність знань та засобів навчання;
- володіння розумовими процесами;
- мобільність і критичність мислення;
- володіння засобами обробки інформації;
- здібність до творчої праці.

Критерії оцінювання – кожна робота оцінюється у 5 балів.

№ з/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1	Глибина і повнота розкриття завдань	2 бали
2	Повнота використання рекомендованої літератури	1 бали
3	Обґрунтування висновків	0,5 бали
4	Грамотність, стиль викладу, оформлення роботи	1 бал
5	Обсяг виконаної роботи	0,5 бал

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1.			
1	В контексті першої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	10	5
2	В контексті другої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	10	5
Змістовий модуль 2.			

3	В контексті третьої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	10	5
4	В контексті четвертої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	10	5
Змістовий модуль 3.			
5	В контексті п'ятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	10	5
6	В контексті шостої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	10	5
Змістовий модуль 4.			
7	В контексті сьомої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	10	5
8	В контексті восьмої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за заявленою тематикою.	10	5
Разом		80	40

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Методика розрахунків модульної оцінки студента

Модульний контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді тестів в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення модульного контролю – письмова. Зміст і структура контрольних завдань, критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни й доводяться до відома студентів на першому занятті.

Рівень знань	Оцінка	Критерії оцінювання відповіді
Відмінний рівень	31 – 40	Відповідь студента: <ul style="list-style-type: none"> - містить повний, розгорнутий, правильний виклад матеріалу з поставленого питання; - демонструє знання основних понять і категорій та взаємозв'язку між ними, вірно розуміння змісту основних теоретичних положень; - вказує на вміння давати змістовний та логічний аналіз матеріалу з поставленого питання; - демонструє знання різних наукових концепцій та

		<p>підходів щодо певної науково-теоретичної чи науково-практичної проблеми, пов'язаної з поставленим питанням;</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність робити власні висновки в разі неоднозначності, спірного чи проблемного характеру поставленого питання чи проблеми.
Добрий рівень	21 – 30	<p>Студент дав досить змістовну відповідь на поставлене питання, але відповідь містить наступні недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - недостатня повнота, незначні неточності чи прогалини при поясненні того чи іншого аспекту питання; - окремі формулювання є нечіткими; міститься інформація, котра не відноситься до змісту екзаменаційного питання.
Задовільний рівень	11 – 20	<p>Студент дав відповідь на поставлене питання, однак допустив суттєві помилки як змістовного характеру, так і при оформленні відповіді на питання, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповідь викладена недостатньо аргументовано та/або з порушенням правил логіки при поданні матеріалу; - відповідь не містить аналізу проблемних аспектів поставленого питання, свідчить про недостатню обізнаність з основними науковими теоріями і концепціями, що стосуються відповідного питання; - у роботі багато грубих орфографічних помилок;
Незадовільний рівень	0 – 10	<p>Студент взагалі не відповів на питання, або його відповідь є неправильною, тобто містить грубі змістовні помилки щодо принципових аспектів поставленого питання. Аргументація відсутня взагалі або ж є абсолютно безсистемною чи алогічною.</p>

6.5 Орієнтовний перелік питань для самоконтролю

1. Еволюція взаємозв'язку філософії та науки.
2. Наука античності та її особливості.
3. Еволюція поняття науки.
4. Сутність та типи філософських проблем науки.
5. Специфіка філософії науки як галузі філософії.
6. Предмет та об'єкт науки.
7. Особливості мови науки.
8. Класифікація наук та її філософське значення.
9. Проблема демаркації переднауки та науки.
10. Науки про природне та науки про духовне (співвідношення природничо-наукового та гуманітарного знання).
11. Теорія як ідеал логічно досконалого наукового знання.
12. Структура та функції наукової теорії.
13. Поняття наукового методу та його філософські інтерпретації.
14. Науковий метод та стиль наукового мислення.
15. Концепція науково-дослідних програм І. Лакатоса.
16. Концепція росту знання К. Попера.
17. Концепція росту наукового знання Т. Куна.
18. Наукова картина світу.

19. Співвідношення порядку та хаосу в сучасній картині світу.
20. Поняття «закон природи», його еволюція та філософське значення.
21. Синергетика та її внесок в становлення нової наукової картини світу.
22. Проблема єдності наукового знання.
23. Еволюція взаємозв'язку філософії та математики.
24. Еволюція взаємовідношення філософії і фізики.
25. Філософські проблеми простору і часу.
26. Суперечливість науково-технічного прогресу і його філософські інтерпретації.
27. Наука і цінності сучасної цивілізації.
28. Проблема наукової раціональності в ХХ ст.
29. Сучасні антисциєнтистські концепції і проблема наукової раціональності.
30. Етичні аспекти сучасної науки.
31. Наукова раціональність і її критерії.
32. Класична, неklasична і постнеklasична наука.
33. Традиції і новації в науці.
34. Філософський зміст концепції глобального еволюціонізму.

6.6 Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 120 год., з них контактні – 32 год. (лекції –16 год., семінари –16 год.). Самост. робота –80 год., модульний контроль – 8.

семестр	I							
Модулі, назви, бали	Змістовий модуль I. Премодерне обґрунтування філософії науки.		Змістовий модуль II. Філософський аналіз наукових парадигм XVII-XX ст.		Змістовий модуль III. Аксиологічні аспекти феномену науки.		Змістовий модуль IV. Специфіка соціальних наук.	
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8
Лекції (теми, бали)	Тема 1. Багатовимірність науки та багатоаспектність її обґрунтування філософією. (1 бал)	Тема 2. Античний образ наукового знання. (1 бал)	Тема 3. Класична парадигма науки. Наука як сутнісне явище Нового часу. (1 бал)	Тема 4. Наука в системі техногенної цивілізації. (1 бал)	Тема 5. Етичні виміри науки. (1 бал)	Тема 6. Актуальні проблеми наукового пошуку. (1 бал)	Тема 7. Глобальні наукові революції та зміна історичних типів наукової раціональності. (1 бал)	Тема 8. Філософські методології у соціальних науках. (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)+ відвідування семінарів	Тема 1. Багатовимірність науки та багатоаспектність її обґрунтування філософією. (10+1 бал)	Тема 2. Античний образ наукового знання. (10+1 бал)	Тема 3. Класична парадигма науки. Наука як сутнісне явище Нового часу. (10+1 бал)	Тема 4. Наука в системі техногенної цивілізації. (10+1 бал)	Тема 5. Етичні виміри науки. (10+1 бал)	Тема 6. Актуальні проблеми наукового пошуку. (10+1 бал)	Тема 7. Глобальні наукові революції та зміна історичних типів наукової раціональності. (10+1 бал)	Тема 8. Філософські методології у соціальних науках. (10+1 бал)
Самостійна робота	Самостійна робота до першої теми (5 балів)	Самостійна робота до другої теми (5 балів)	Самостійна робота до третьої теми (5 балів)	Самостійна робота до четвертої теми (5 балів)	Самостійна робота до п'ятої теми (5 балів)	Самостійна робота до шостої теми (5 балів)	Самостійна робота до сьомої теми (5 балів)	Самостійна робота до восьмої теми (5 балів)
Поточний контроль (вид, бали)	МКР 1 (25 балів)		МКР 2 (25 балів)		МКР 3 (25 балів)		МКР 4 (25 балів)	
Семестровий контроль	Залік							

8. Рекомендовані джерела

Основні першоджерела

1. Арістотель. Нікомахова етика. К.: «Аквілон-плюс», 2002.
2. Гадамер Г. Істина і метод. К.: Юніверс, 2000. 464 с.
3. Гегель Г.В.Ф. Феноменологія духу. К.: Основи, 2004. 548 с.
4. Горкгаймер Макс. Критика інструментального розуму. К.: ППС - 2002, 2006. 284 с.
5. Декарт Рене. Метафізичні розмисли. К.: Юніверс, 2000.
6. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. К.: Лібра, 2001. 400 с.
7. Кант Імануель. Критика практичного розуму. К.: Юніверс, 2004. 238 с.
8. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства: пер. з англ. К.: Ваклер, 2007. 304 с.
9. Кун Т. Структура наукових революцій. Пер. О. Васильєв. К.: Port-Royal, 2001. 226 с.
10. Мак-Люен Маршалл. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги: пер. з англ. А.А. Галушки, В. І. Постнікова. К.: Ніка-Центр, 2015. 388 с.
11. Сартр Ж.-П. Диявол і Господь Бог. Буча: Видавництво Жупанського, 2021. 160 с.
12. Фукуяма Ф. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку. Львів, 2005.
13. Фукуяма Ф. Наше постлюдське майбутнє: Наслідки біотехнологічної революції. URL: <https://uadoc.zavantag.com/text/17255/index-1.html>.

Додаткові джерела

1. Вернадський В. Про науковий світогляд. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. С.279-290.
2. Добронравова І.С., Сидоренко Л.І. Філософія і методологія науки: підручник. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 223 с.
3. Колінько М. В. Міжкультурна комунікація: топологічний вимір: монографія. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 344 с.
4. Літінський С. А. Інтернет-комунікації, кіберкультура та віртуальна реальність: навч.-метод. пос. для студентів соціологічного факультету. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. 52 с. URL: https://issuu.com/mediatopos/docs/_internet_communications_litinsky_maket__orrect/16.
5. Мелков Ю.О. Людина в постнекласичній науковій картині світу. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2015. № 17(2). С. 222-234.
6. «Новий Органон» (1620) та університетська філософія. До 400-річчя виходу трактату «Новий Органон» Френсіса Бекона». Матеріали міжнародної наукової конференції, 18–19 грудня 2020 р. Х : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 160 с.
7. Петрук Н. К., Гапченко О. В., Левченко А. В. Філософія науки: навч. посіб. Хмельницький : ХНУ, 2018. 271 с.
8. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. 181 с.
9. Попович Мирослав. Філософія свободи. Харків : Фоліо, 2018. 528 с.
10. Сторожук С. В., Гоян І. М., Данилова Т. В., Матвієнко І. С. Філософія науки: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2017. 588 с.
11. Філософія науки: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. під ред. Л.В. Фірсової. Х. : ППВ «Нове слово», 2003. 335 с.
12. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки: підручник для аспірантів усіх спец. Харків : ХНУРЕ, 2017. 177 с.

Англомовні джерела

1. Dyens O., Bell D. Metal and flesh: the evolution of man: technology takes over. *Canadian Journal of Communication*. Toronto. 2003. Vol. 28. P. 239-240.

2. Escobar A., Hess D., Licha I., Sibley W., Strathern M., Sutz J. Welcome to Cyberia: Notes on the Anthropology of Cyberculture. *Current Anthropology*. 1994. Vol. 35, No. 3. P. 211-231.
3. Hughes J. Citizen Cyborg: Why Democratic Societies Must Respond to the Redesigned Human of the Future. Westview Press, Basic Books. 2004. 320 p.
4. Kurzweil Ray, Grossman Terry. Transcend: Nine Steps to Living Well Forever. Rodale Books, 2010. 480 p.
5. Ladyman J. Understanding Philosophy of Science. Routledge, 2001. 304 p.
6. Lipton P. Inference to the Best Explanation (International Library of Philosophy). Routledge, 2004. 232 p.
7. Mayor A. Gods and Robots: Myths, Machines, and Ancient Dreams of Technology. Princeton University Press, 2018. 453 p.
8. Shan Y. New Philosophical Perspectives on Scientific Progress. Routledge, 2022. 424 p.
9. Van Fraassen Bas. C. The Scientific Image (Clarendon Library of Logic and Philosophy). Clarendon Press, 1980. 248 p.
10. Zachmann K., Gadebusch Bondio M., Jukola S., Sparschuh O. Evidence Contestation. Dealing with Dissent in Knowledge Societies. Routledge, 2022. 336 p.